

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาอุปสรรคการจับกุมผู้กระทำผิดตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545” กรณีศึกษาเฉพาะกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 กองบัญชาการตำรวจนครบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิด หลักการจับกุม ปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนปราบปรามตาม สถานีตำรวจ จำนวน 10 สถานี ภายในกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 100 คน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

จากปัญหาของยาเสพติดที่เป็นปัญหาหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและประเทศชาติ รัฐบาลได้มีนโยบายการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา และผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด และให้ถือว่าผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากรต้องได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงมีแนวคิดให้มีระบบบังคับบำบัดขึ้น โดยมีขั้นตอนการจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าพนักงานตำรวจดังนี้

ขอตรวจค้นเมื่อสงสัยว่าเป็นผู้เสพยาเสพติด สั่งให้ทดสอบด้วยชุดน้ำยาตรวจสอบ โดยเฉพาะ หากผลการตรวจเบื้องต้นเป็นผลบวกให้นำปัสสาวะไปตรวจยืนยันผลที่หน่วยงานตามคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษกำหนด นำตัวผู้ต้องหาไปลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจและบันทึกข้อมูลของผู้ต้องหา และหากผลการตรวจยืนยันว่าพบสารเสพติดให้โทษให้เรียกตัวผู้ต้องหามาพบเพื่อแจ้งข้อหา หากไม่มาพบให้ขออนุมัติหมายจับ และดำเนินคดีตามกฎหมาย ภายใต้กระบวนการตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด คือ

1. ตรวจหาสารเสพติดจากปัสสาวะโดยใช้ชุดน้ำยาตรวจสอบแต่ละชนิด
2. จัดให้มีสถานที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ
3. บันทึกข้อมูลของผู้เข้ารับการตรวจติดไว้กับขวดเก็บปัสสาวะ
4. ใช้อุปกรณ์การตรวจของหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

5. ลงบันทึกข้อมูลรายละเอียดของเจ้าของปั๊มลวในกรณีพบสารเสพติดเพื่อติดตามมาดำเนินคดีภายหลังการตรวจยืนยันผล

6. นำปั๊มลวไปตรวจยืนยันผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความ วัตถุประสงค์ สื่อบริการอิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดค่านิยมของตัวแปรที่จะทำการศึกษาให้ครอบคลุมปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานตำรวจ และนำไปแจกแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้กลุ่มประชากรศึกษาซึ่งแบ่งเป็น นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ระดับสารวัตร จำนวน 10 นาย รองสารวัตร จำนวน 11 นาย ชั้นประทวน จำนวน 85 นาย รวม 106 นาย เลือกให้เหลือ 100 นาย ผลการศึกษาที่ได้นำมาเสนอโดยวิธีการอภิปรายเชิงพรรณนาประกอบตาราง สรุปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 35-40 ปี มากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-35 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่สมรสและมีบุตร คิดเป็นร้อยละ 79.0 สำหรับตำแหน่งส่วนใหญ่คือชั้นประทวน มียศตั้งแต่ จ.ส.ต.-ต.ต.คิดเป็นร้อยละ 64.0 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมปลายและปริญญาตรีเท่ากันคือร้อยละ 39.0 ส่วนใหญ่มีรายได้ในระดับ 10,001-15,000 บาท ผ่านการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการสืบสวนปราบปรามยาเสพติดมากถึงร้อยละ 57.0 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี ถึงร้อยละ 39.0

ลักษณะหน้าที่การงานของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 100 คน พบว่า ร้อยละ 85.0 เป็นผู้บังคับหมู่ และร้อยละ 57.0 มีอายุราชการมากกว่า 13 ปี ร้อยละ 43.0 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 67.0 มีปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบปานกลาง ร้อยละ 71.0 มีความยุ่งยากของงานในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.0 มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับดี ร้อยละ 81.0 มีงบประมาณแต่ไม่เพียงพอ มากถึงร้อยละ 70.0 มียานพาหนะใช้งานได้ดี ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ

76.0 ผู้ปฏิบัติงานมีอายุขี้นเป็นของตนเอง ร้อยละ 61.0 มีเวลาในการพักผ่อนเพียงพอ และ ร้อยละ 57.0 มีการปฏิบัติงานที่มีความซ้ำซ้อน ร้อยละ 43.0 ส่วนใหญ่มีลักษณะสายงานบังคับบัญชาเหมาะสม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรคการจับกุมผู้กระทำผิดตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

พบว่าคะแนนโดยรวมทุกด้าน คะแนนด้านเพศและอายุของผู้ต้องสงสัย ด้านอำนาจ การสั่งให้ทดสอบ ด้านอุปกรณ์ชุดทดสอบ ด้านการใช้เครื่องพันธนาการ ด้านการตรวจยืนยันผล ด้านการส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ ด้านงบประมาณ และด้านดุลพินิจ ของปัญหาอุปสรรคต่อการจับกุมผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มีค่าคะแนนเฉลี่ยของปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับเรียงจากมากไปน้อยดังนี้ 3.77, 3.76, 3.67, 3.67, 3.65, 3.55, 3.55 และ 3.51 ยกเว้นด้านเวลาในการปฏิบัติงานที่มีระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 โดยสรุปดังนี้

1. ด้านเวลาการปฏิบัติงาน

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านเวลาในการปฏิบัติงานในช่วงเวลากลางวันเพราะไม่ค่อยเจอกลุ่มบุคคลต้องสงสัยและการทำงานไม่ได้รับความสะดวก

2. ด้านเพศและอายุของผู้ต้องสงสัย

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการตรวจค้นตัวบุคคลต้องสงสัยที่เป็นเพศชายค่อนข้างมากเนื่องจากเพศชายมักจะแสดงอาการขัดขืนหรือไม่ยินยอม เรื่องการตรวจด้วยชุดอุปกรณ์ชุดทดสอบเบื้องต้นนั้นในเพศหญิงจะมีปัญหาและอุปสรรคมากเพราะเนื่องจากการทดสอบด้วยอุปกรณ์ดังกล่าวไม่ได้รับความสะดวก ต้องมีบริเวณและสถานที่ปกปิดมิดชิด มีเจ้าพนักงานตำรวจเพศหญิงคอยดูแล เรื่องอายุของผู้ต้องหาที่ตรวจพบเจอว่าเสพยาเสพติดให้โทษส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอายุยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์มากพอ ๆ กับบุคคลที่มีอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เกิดปัญหาในเรื่องอำนาจของการควบคุมตัวที่ และการสอบสวนต้องใช้สหวิทยาการเข้าร่วมสอบสวน

3. ด้านอำนาจการสั่งให้ทดสอบ

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการสั่งผู้ต้องสงสัยให้ทดสอบด้วยอุปกรณ์ชุดทดสอบจากปีศาจวะ เนื่องจากมักไม่ได้รับความร่วมมือ

4. ด้านอุปกรณ์ชุดทดสอบ

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องอุปกรณ์ชุดทดสอบมีไม่เพียงพอหรือมีปริมาณจำกัดค่อนข้างมากถึงมากที่สุดสาเหตุเนื่องมาจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานนั้นมีไม่เพียงพอเช่นกัน และหาซื้อตามท้องตลาดหรือโรงพยาบาลทั่วไปไม่ได้ เสื่อมสภาพง่าย

5. ด้านการใช้เครื่องพันธนาการ

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้เครื่องพันธนาการเนื่องจากทุกครั้งที่มีการจับกุมผู้ต้องหาจำเป็นต้องควบคุมตัวโดยการใช้เครื่องพันธนาการเพื่อป้องกันการหลบหนี

6. ด้านการตรวจยืนยันผล

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการตรวจยืนยันผลของโรงพยาบาลที่นำตัวผู้ต้องสงสัยไปตรวจ บ่อยครั้งที่ผู้ต้องสงสัยรับสารภาพว่าเพิ่งเสพยาเสพติดมา และตรวจเบื้องต้นพบสารเสพติดเมื่อนำตัวไปตรวจยืนยันผลที่โรงพยาบาลมักจะตรวจไม่พบสารเสพติดเนื่องจากมีปริมาณสารเสพติดน้อยทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้

7. ด้านการส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ยังสถานเพื่อการควบคุมตัวและการตรวจพิสูจน์ในระดับมาก เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวมีไม่เพียงพอหรืออยู่ห่างไกล

8. ด้านงบประมาณ

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับมากเนื่องจากทุกครั้งที่มีการปฏิบัติหน้าที่และนำตัวผู้ต้องสงสัยไปตรวจยืนยันผลที่โรงพยาบาลจะต้องออกค่าใช้จ่ายเอง หน่วยงานไม่มีงบประมาณสนับสนุน

9. ด้านดุลพินิจ

เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการใช้ดุลพินิจในเรื่องความชัดเจนของกฎหมาย/แนวทางปฏิบัติในเรื่องการตรวจค้นตัวผู้ต้องสงสัย และการตีความหมายของการจับกุมตามความผิดซึ่งหน้าในคดีเสพยาเสพติด

ข้อจำกัดในการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษานั้นมีเฉพาะเพศชายเท่านั้น ควรให้มีเจ้าพนักงานตำรวจหญิง ปฏิบัติหน้าที่ด้วย ทำให้ไม่ได้ศึกษาทัศนคติหรือความคิดเห็นของเจ้าพนักงานตำรวจหญิง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษพบว่า ในการปฏิบัติงานสืบสวนปราบปรามผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ยังมีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงาน ไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่สนับสนุนให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ จึงควรจะได้รับ การสนับสนุนปัจจัยดังกล่าวให้เพียงพอมากกว่านี้

2. การอบรมเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ในปัจจุบันยังไม่มี ควรให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ได้อย่างถูกต้อง

3. ควรมีการสร้างสถานที่เพื่อการควบคุมหรือการตรวจพิสูจน์ให้ทั่วถึงครอบคลุมใน แต่ละสถานี และให้รองรับกับจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกดำเนินคดีได้

4. ตามกฎหมายการตรวจพิสูจน์ในชั้นยืนยันผล จำเป็นต้องใช้หน่วยงานหรือโรงพยาบาลที่เป็นของรัฐเท่านั้น ควรให้โรงพยาบาลเอกชนหรือหน่วยงานที่มีมาตรฐานตรวจพิสูจน์ ได้ด้วย

5. จากบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจการสั่งให้ตรวจพิสูจน์เบื้องต้นจาก ปัสสาวะด้วยชุดอุปกรณ์ทดสอบแก่เจ้าพนักงานตำรวจแล้ว แต่ไม่มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการกำหนด โทษหากฝ่าฝืนหรือไม่ยินยอม ควรให้มีบทกำหนดโทษหรือมาตรการอื่นใดแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ ยินยอมให้ทดสอบเบื้องต้น หรือไปตรวจยืนยันผลที่โรงพยาบาล

6. จากปัญหาที่ไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจหญิงปฏิบัติหน้าที่ ในการตรวจค้นหรือ ทดสอบเบื้องต้นจะมีอุปสรรคมาก เห็นควรให้มีเจ้าพนักงานตำรวจหญิงปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เพิ่มเติมให้มากขึ้น

7. ปัญหาการตีความตามกฎหมายว่าด้วยการจับกุมคดีความผิดซึ่งหน้า ตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ในกรณีการทดสอบจากปัสสาวะยังคง

มีการตีความที่ยังไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ ซึ่งส่งผลต่อการกวาดล้างจับกุมและวิธีการตลอดจนขั้นตอนที่ถูกต้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงให้กับประชาชนและเจ้าพนักงานตำรวจทราบ

8. เนื่องจากปัญหายาเสพติดในปัจจุบันยังคงมีความรุนแรงอยู่อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ จำนวนหรือปริมาณผู้ขายยาเสพติดยังมีอยู่มาก ไม่ได้ลดจำนวนลง สาเหตุอาจเกิดจากกระบวนการฟื้นฟูหรือสถานที่บำบัดไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีน้อย ขาดงบประมาณสนับสนุนในภาพรวมอย่างจริงจัง ส่งผลให้สถานการณ์การติดยาเสพติดนั้นแพร่กระจายไปสู่เยาวชนมากขึ้น การดำเนินคดีมีระเบียบวิธีการหลายขั้นตอน ยุ่งยาก สำหรับพนักงานสอบสวน เยาวชนหรือผู้ที่ติดยาเสพติดและเข้าสู่ระบบบำบัดแล้วยังคงกลับมาขายยาเสพติดเช่นเดิม ควรให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสนใจในเรื่องการบำบัดรักษาให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาต่อ ๆ ไปในขอบเขตนี้ หรือขอบเขตที่ใกล้เคียง ควรจะทำการศึกษาในกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มที่ติดหรือเคยใช้ยาเสพติดถึงสาเหตุการใช้ยาเสพติด หรือกลุ่มผู้ที่เคยถูกจับกุมในคดีเสพยาเสพติดว่ามีการกลับมาใช้ยาเสพติดอีกหรือไม่และเพราะสาเหตุใด เพื่อจะได้นำผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงเป็นแนวทางการบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 อย่างมีประสิทธิภาพและตรงต่อวัตถุประสงค์ต่อไป

สำหรับวิธีการศึกษาของผู้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณที่ได้รับข้อมูลในระดับหนึ่ง การศึกษาครั้งต่อไปควรเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ได้รายละเอียดมากกว่านี้

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาครั้งนี้คงจะช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถทำความเข้าใจถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบันที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และเข้าใจถึงขั้นตอนการสืบสวนปราบปราม ตลอดจนการจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพื่อเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาตลอดจนทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันเป็นการช่วยให้เกิดความเรียบร้อยและสงบสุขแก่สังคมต่อไปในอนาคต